

**MATERJALI KULU
ADVUTAMINE**

Materjali ettevalmistamine

- Vaiba ulatuses kasuta sama materjali
- Sorteeri materjal vastavalt liigile – puuvillane, villane, tehiskiud
- Eemalda kõik nõöbid, lukud, haruta/lõika ära õmblused

Vaibakaltsuks on kõige sobilikumad trikooesemed: pesu, öösärgid, dressid, ka villased pesud, džemprid, laste sukkpüksid. Aga samuti särgid, kleidid, voodipesu, vanad lõpuni kulunud teksariided - kõik, mis väikeseks jäänud, kulunud katki ja vanaks läinud. Parim materjal on villane riie või kudum, siis saab vaip soe, kohev ning kerge. Puuvillane teeb aga vaiba tugevaks, paksuks ja praktiliseks. Kunstmaterjali (naiste sukkpüksid) sobib sisse kududa peenikeste triipudena, kuigi parem on tehiskiude vältida, sest need korjavad endasse tolmu ja vaip elektriseerub kergesti.

Kaltsuvaiba materjaliks on soovitatav valida võimalikult sarnase koostisega tekstiilid. Puuvill ja trikotaaž kokku kootuna võib vaiba kiskuma jätta – nende venivus on erinev.

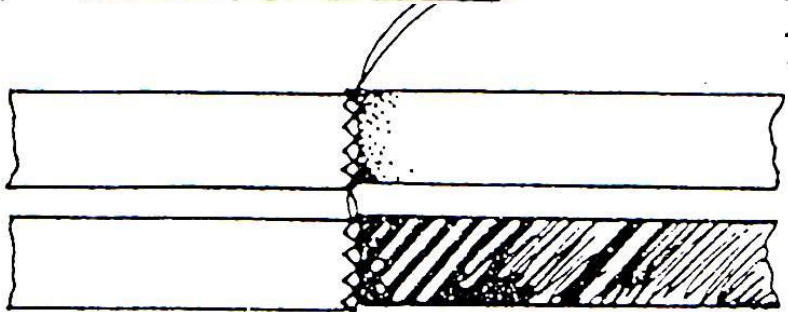
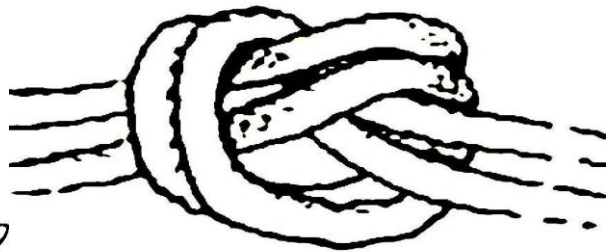
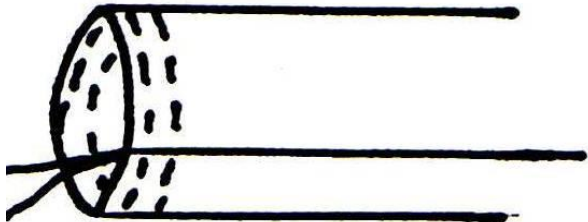
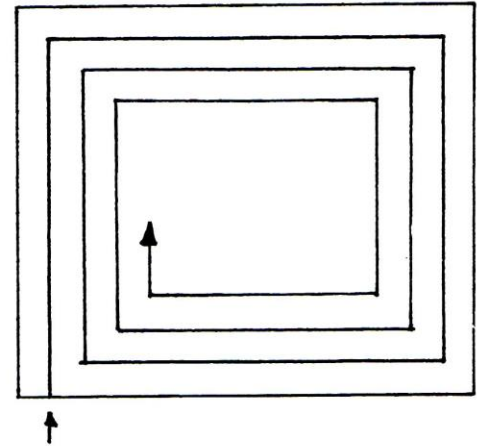
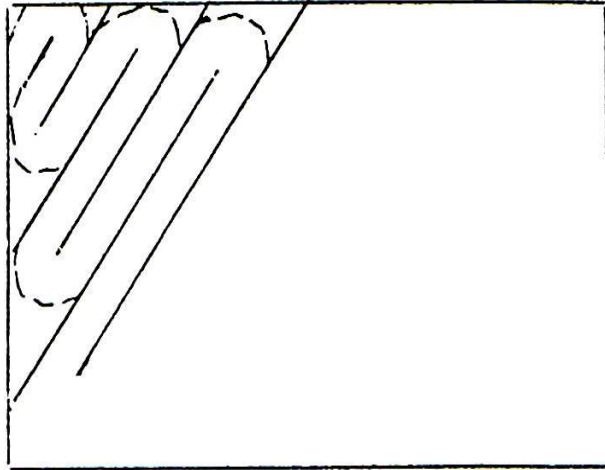
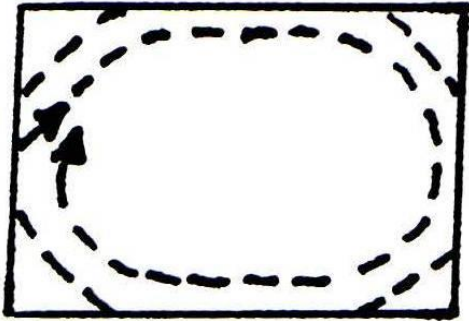
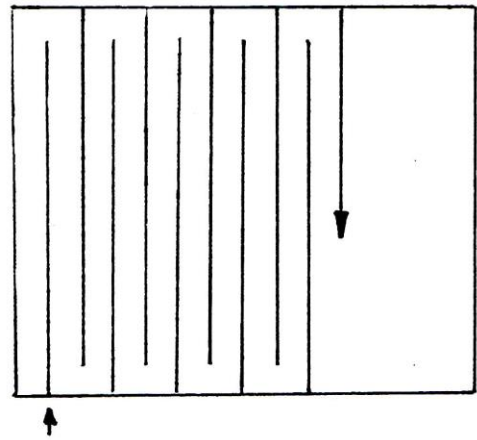
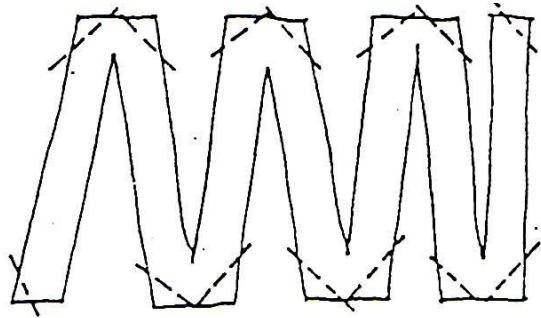
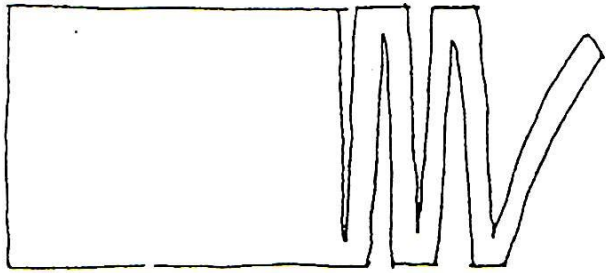
- **1 m² vaiba kudumiseks kulub ca' 70 g lõimematerjali.**
- **1 m² vaiba kudumiseks kulub ca' 2 kg kaltsumaterjali.**

Mida õhem materjal, seda laiem riba

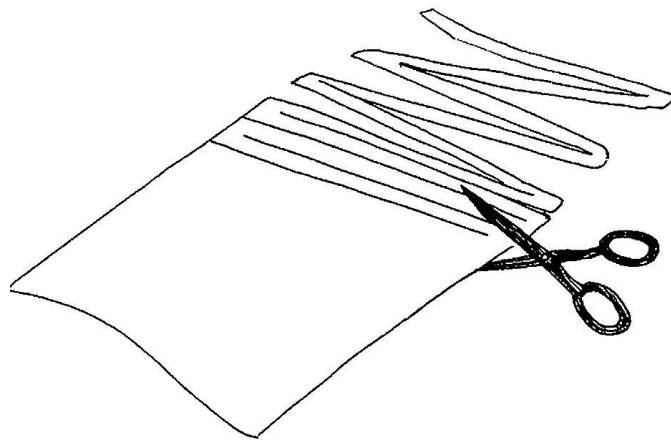
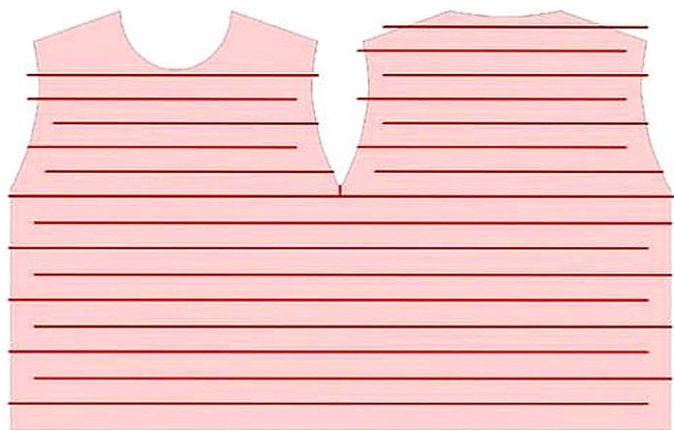
- Kõigepealt tuleb vaibamaterjal pesta ja harutada.
- Paksud õmblused ja kulunud kohad on parem välja jätta, materjali liigitades saab ühtlasi plaani pidada, millist vaipa tahetakse.
- Kogu vaibamaterjali (või osa sellest) võib värvilahuses üle värvida. Eri värvi ja eri materjalidest esemed värvuvad erinevalt - tulemuseks on omavahel hästi kokkusobivad erinevate varjunditega riidetükid. Kui poevärvi pole, võid värvida taimedega. Kõlbavad lepakoor, käbid, sammal, kaselehed - mida parajasti on kergem suuremas koguses kätte saada.

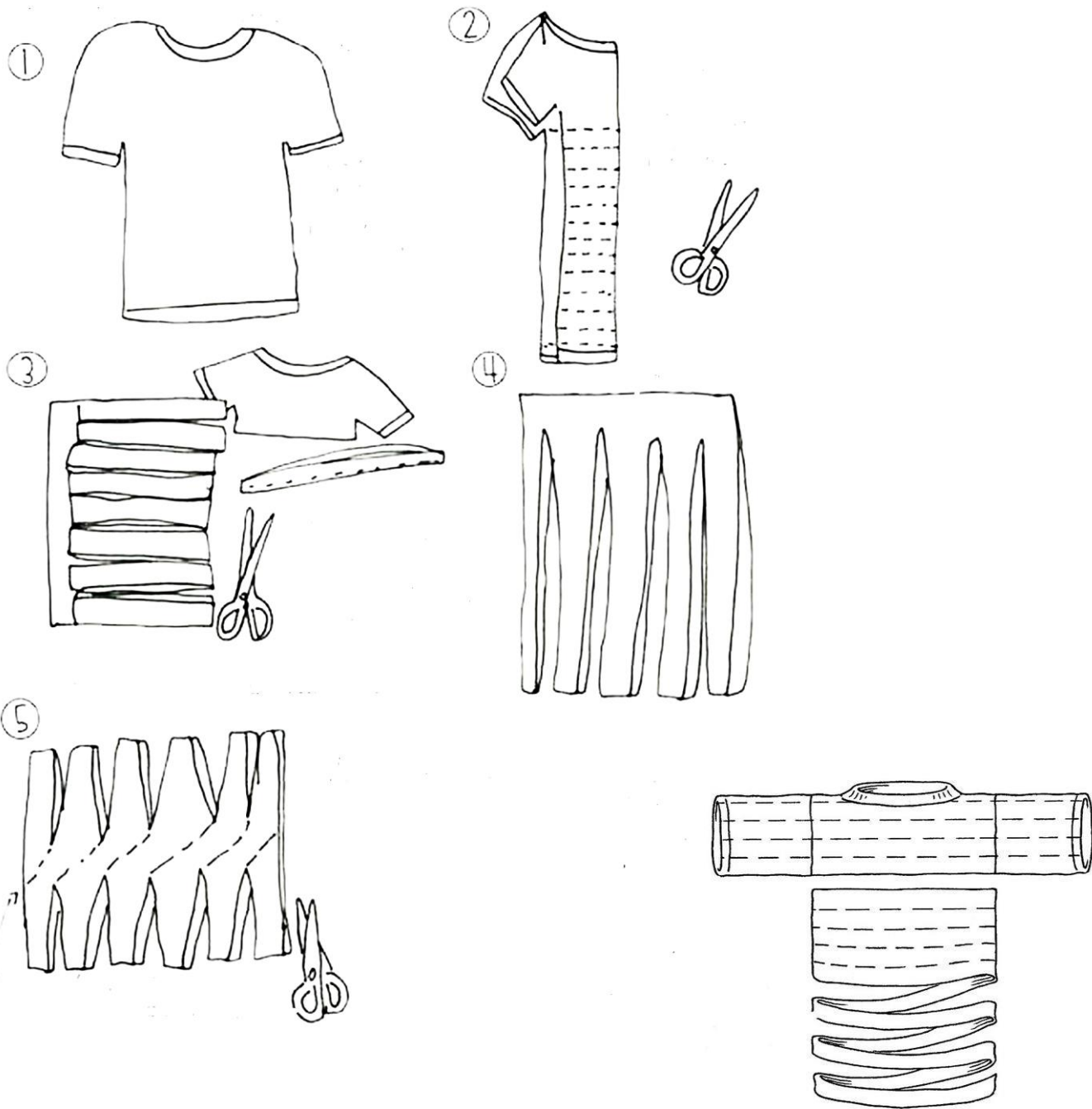
Kaltsu lõikamine

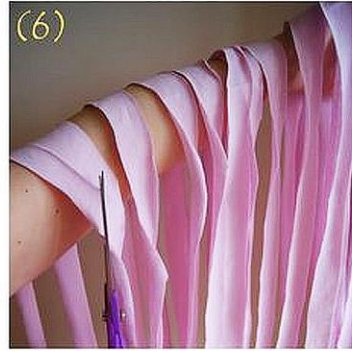
- Mida õhem materjal, seda laiem riba
Nt. teksariie 1 cm, trikoo 2 cm, puuvillane 2-2,5 cm
- Lõigata koe- või lõime suunas
Ringselt või diagonaalselt, spiraalselt'
- Ribad õmmeldakse kokku sik-sak pistega masinal või käsitsi kaldpistes

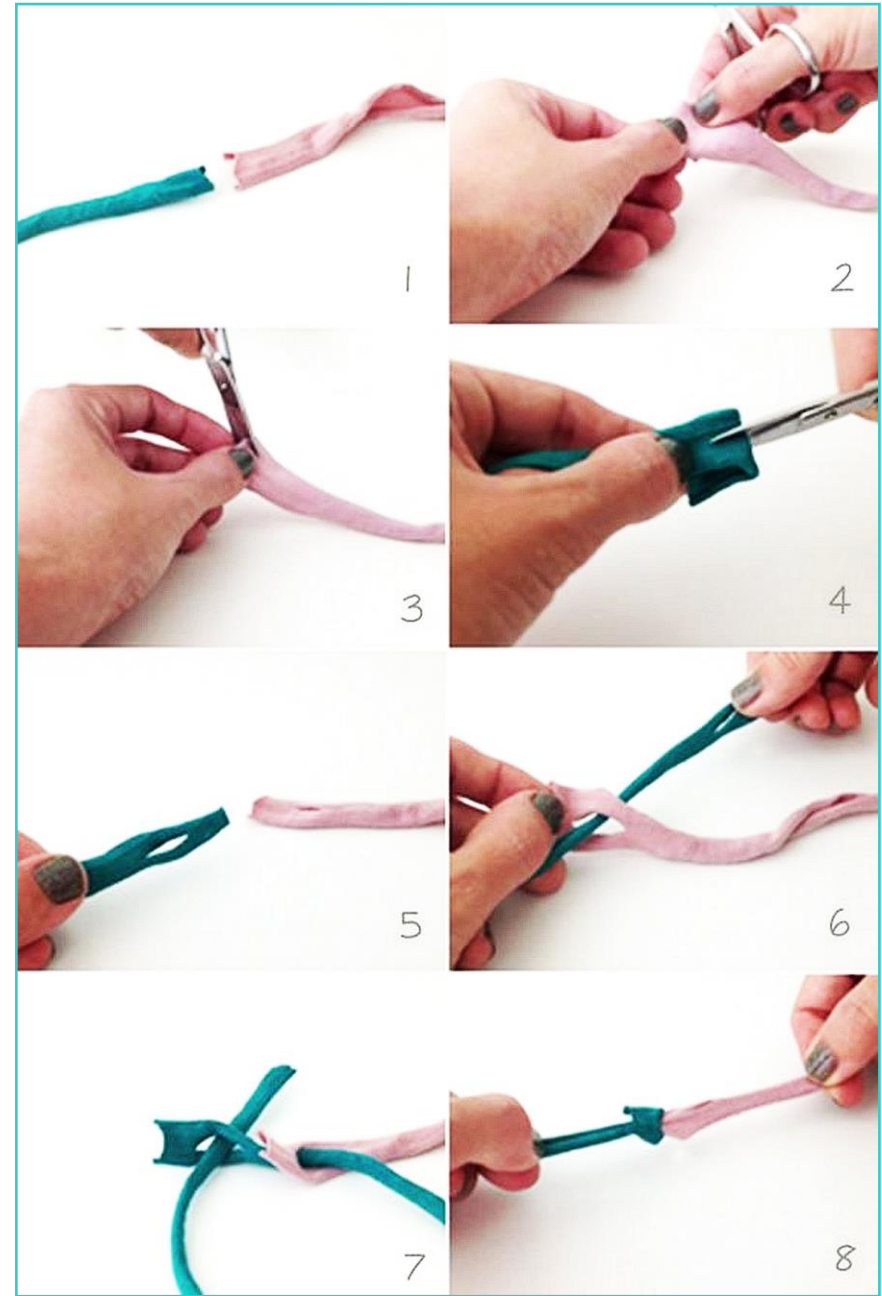
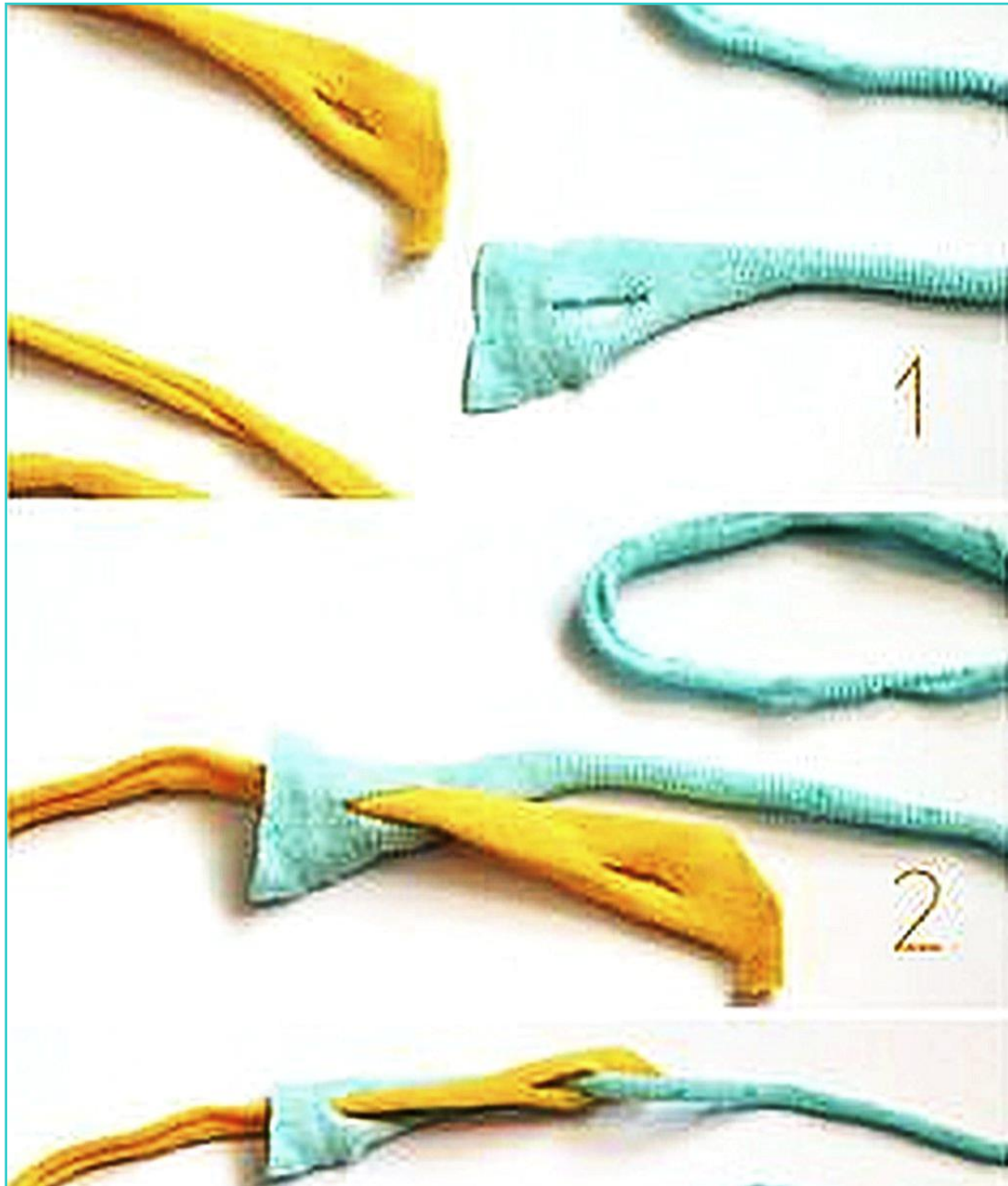
NB! Tuleb jälgida, et ühte ja samasse vaipa ei satuks nii risti kui diagonaalselt lõigatud ribad. Need on erineva elastsusega ja tõmbavad valmis kangas erinevalt kokku

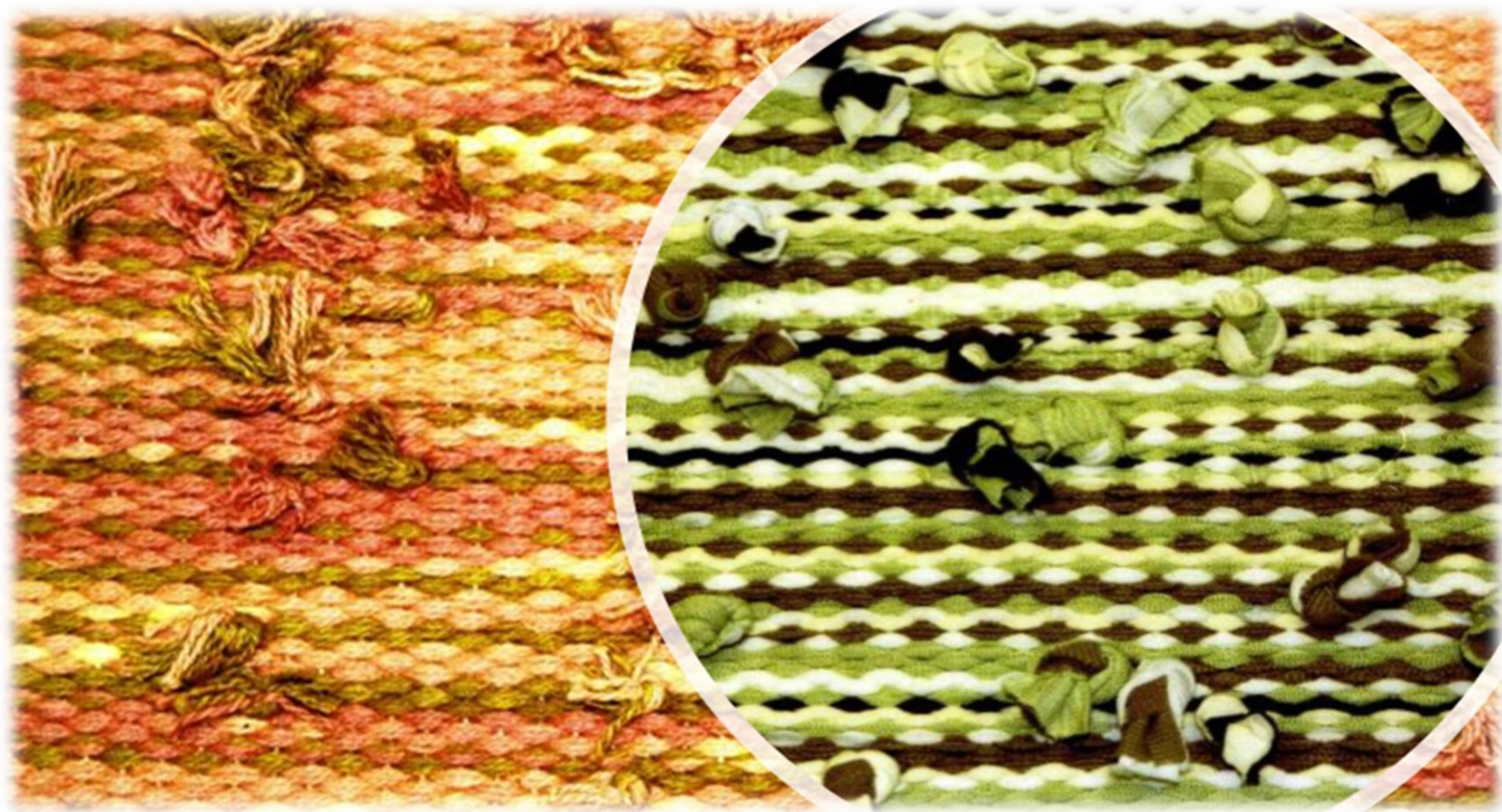

Üldiselt ei ole vaja lõigatud ribasid omavahel kokku õmmelda (kui ribad on piisavalt pikad kangas jätkamiseks), ribade otsad võiks lõigata lihtsalt diagonaalselt teravamaks. Kui siiski otsustatakse ribad kokku õmmelda, siis teha seda kas sik-sak õmblusega sirgelt lõigatud otstes või ühendada ribad analoogselt diagonaalkandiriba ühendamise töövõtetega (lõigates ja ühendades ribade otsad diagonaalselt). Trikotaaži ribasid võiks ühendada ka n ribade otstesse lõigatud pilude kaudu otsi üksteisest läbi tõmmates.

Trikotaažiribasid ja puuvillaste lõngade kimpusid võib omavahel ühendada ka hobusesabasõlmega sidudes – kudumi tulemuseks toredate “mupsudega“ vaibapind, millel jalataldadele ergutav toime.

Narmendavad kanga äärte jääkribad on väga tänuväärne koematerjal „karvaste“ vaibapindade kujundamisel. Natuke sättimist, ehk hõreda kammiga silumistki ja mõnus narmavaip valmib, ilma ühegi sõlmeta.

Lõime kulu arvutamine

- Vaata töölehte!!!

Millise tihedusega kangast käärida?

1. Lõime kulu arvutamisel tehakse kõigepealt kindlaks kasutatava **soa number**.

Soa numbri leidmiseks tuleks lugeda ära 10 sentimeetril piivahede arv. Lõimematerjali kulu arvutamisel vajatakse aga kanga tiheduse näitajat (lõimelõngade arv 1 cm-l), selleks jagatakse soa number 10-ga.

Näide: 30 piivahet 10-cm-l (suga nr 30): $10 = 3$. Lõimelõngade arv 1 cm-l on 3.

Mitu lõimelõnga käärida kõrvuti?

Et seda arvutada, vajatakse kanga tiheduse näitajat.

KANGA TIHEDUS = lõimelõngade arv 1 cm-l

SUGA nr.30

10 cm-l on 30 lõimelõnga, seega

1 cm-l on 3 lõimelõnga e. kanga tihedus on 3.

Ülesanne 1. Kanga tiheduse määramine

Minu kaltsuvaiba kudumisel kasutatava soa number on:

(piivaheksid 10-cm-l ...).

Minu kanga tihedus on

Mitu lõimelõnga käärida kõrvuti?

1. Esemelaius valmiskujul on 90 cm
2. Kahanemine 5% (on 4,5 cm) 5 cm
3. Esemelaius valmiskujul koos kokkutõmbega 95 cm
4. Suga nr. 50; 1 cm-l on 5 lõnga $95 \times 5 = 475$ lõnga
5. Lisalõngad mõlemale äärele $475 + 2 + 2 = 479$ lõnga

Kokku tuleb käärida

480 lõnga

Ülesanne 2. Vaiba lõimelõngade arvu leidmine

1. Vaiba laius valmiskujul cm
2. Kahanemine 5 % cm
3. Esemel laius valmis kujul koos kokkutõmbega cm
4. Suga nr. ...; kanga tihedus ... x ... = lõnga
5. Lisalõngad mõlemale äärele ... + ... = lõnga
6. **Kokku tuleb käärida** lõnga

Kui pikk peab olema 1 lõimelõng?

Praktilise eseme valmistamiseks vaja mineva lõime koguse arvutamiseks on vaja määrata lõimelõnga pikkus ja lisada kokkutõmbe protsent, sest lõim on telgedel pinge all ja tõmbub hiljem kokku. Tavaliselt lisatakse 15-20%. Lõimelõngade **sidumiseks ette** kangastelgede külge lisatakse 25 cm. Hea vaheliku tekkimiseks **kanga lõpus tuleb** pikkusele lisada 50 cm.

LÕIMELÕNGA PIKKUS =

- valmiskanga pikkus cm
- + narmaste pikkus (vajadusel!) cm
- + kahanemine 20% (kaltsuvaibal, 10% villasel)
- + 75 cm kanga alg- ja lõpuotste sidumiseks

Näide:

- Valmiskanga pikkus = 90 cm
- Kahanemine ~ 20% = 18 cm
- Alg- ja lõppsidumine = 75 cm
- 1 lõimelõnga pikkus = 183 cm**

Seega on käärpuudele käärimiseks 1 lõimelõnga pikkus ~ **1,8 m**

NB! Arvestada tuleb asjaoluga, et käärimise käigus kulub planeeritust enam lõimematerjali.

Ülesanne 3. Vaiba 1 lõimelõnga pikkuse arvutamine

1. Vaiba soovitud pikkus cm
2. Narmaste pikkus (kui korraga kääritakse mitme vaiba lõim – a` 30 cm) cm
3. Kahanemine 20% cm
4. Ette sidumine 25 cm
5. Lõime jääk kanga lõpus 50 cm
6. Lõime tuleb käärida pikkuses cm

Kokku tuleb käärida ... lõimelõnga, pikkusega igaüks ... cm.

Ülesanne!

Kanga laius 80 cm, suga 25/3.
Vaibad: 2 m + 2,5 m + 2,8 m + 3 m.

Arvuta lõimelõngade arv!

**Arvuta käärimiseks vajamineva
1 lõimelõnga pikkus
ja lõime üldkulu!**

Vastus !

Arvuta 1 lõimelõnga pikkus!

- Valmiskanga pikkus:
 $2 \text{ m} + 2,5 \text{ m} + 2,8 \text{ m} + 3 \text{ m} = 1030 \text{ cm}$
 - Narmaste pikkus $30 + 30 + 30 \text{ cm} = 90 \text{ cm}$
 - Kahanemine 20% $= 206 \text{ cm}$
 - Alg- ja lõppsidumine $= 75 \text{ cm}$
-
- $= 1401 \text{ cm}$**
- Seega on kääruudele käärimiseks 1 lõimelõnga pikkus $\sim 14 \text{ m}$.

Vastus !

Mitu lõimelõnga käärida kõrvuti?

KÄÄRIMISEKS (suga nr. 75):

1) kanga laius cm	80
2) + 5% kahanemine cm	4
3) x kanga tihedus	7,5
4) + 4 äärelõnga	4

Kõrvuti käärida: $84 \text{ (cm)} \times 7,5 + 4 = 634$ lõnga

Lõime üldkulu: $634 \text{ lõnga} \times 14 \text{ m} = 8876 \text{ m}$

Lõimelõnga kulu

- Meetrites:

$$\text{Tihedus (1 cm)} \times \text{laius (cm)} \times \text{pikkus (m)} = \text{m}$$

- **NÄIDE:**

$$1,2 \text{ (1 cm-l)} \times 105 \text{ cm} \times 4 \text{ m} = 504 \text{ m}$$

- Grammides:

$$\frac{\text{Tihedus} \times \text{laius (cm)} \times \text{pikkus (m)} \times \text{tex nr}}{1000} = \text{g}$$

1000

Tex nr?

Tex nr näitab mitu grammi kaalub 1000 m mingit konkreetset lõnga.

Näiteks:

- 200 tex = 1000 m seda ühekordset lõnga kaalub 200 g.
- 200 tex x 2 = 1000 m seda kahekordset lõnga kaalub 400 g (üks keeruharu kaalub 200 g).

Tex nr?

 TAVARA-SELOSTE Täyttää Standardisoimisliiton värikestovaatimukset (TSL 23-008)

N:o 30 Tex x 6
n. 500 g = n. 2650 m
puuvillaa 100%
virkkukoukku 1 1/2
puikot 2-3

Oy Finlayson Ab
Tampere

Koelõnga kulu

- Grammides:

tihedus (cm) x laius (cm) x pikkus (m) x tex nr

1000

- Meetrites:

koe tihedus (cm) x laius (cm) x pikkus (m)

Materjal vihtidena

- Kui materjal on vihtides ja puudub
tex nr, siis lõngakulu on:

tihedus x laius (cm) x pikkus (m) = vihti
vihi meetrimäär

VIHI MEETRIMÄÄR:

lõngade arv vihis x vihi ümbermõõt

Lõime tiheduse määramine

Lõime tihedus = lõngade arv 1 cm-l.

Tiheduse määramiseks kerida lõimematerjali ümber joonlaua nii, et lõngade vahele jääks veidi ruumi koelõngade vahele põimimise tarbeks.

Lõngad kerida 2 cm laiuselt joonlaua ümber ja lugeda lõimede arv 1 cm-l.. Saadud lõngade arv jagada 2-ga. Nii saavutad lõimedele enamvähem sobiva tiheduse.

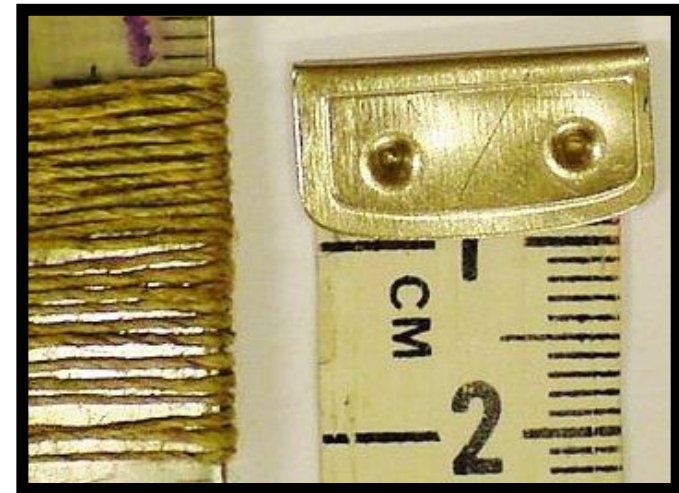
NB! Tihedust mõjutab kanga kasutamise otstarve, ehk kas kangas peaks olema tiheda või hõreda struktuuriga.

LÕIME TIHEDUSE MÄÄRAMINE

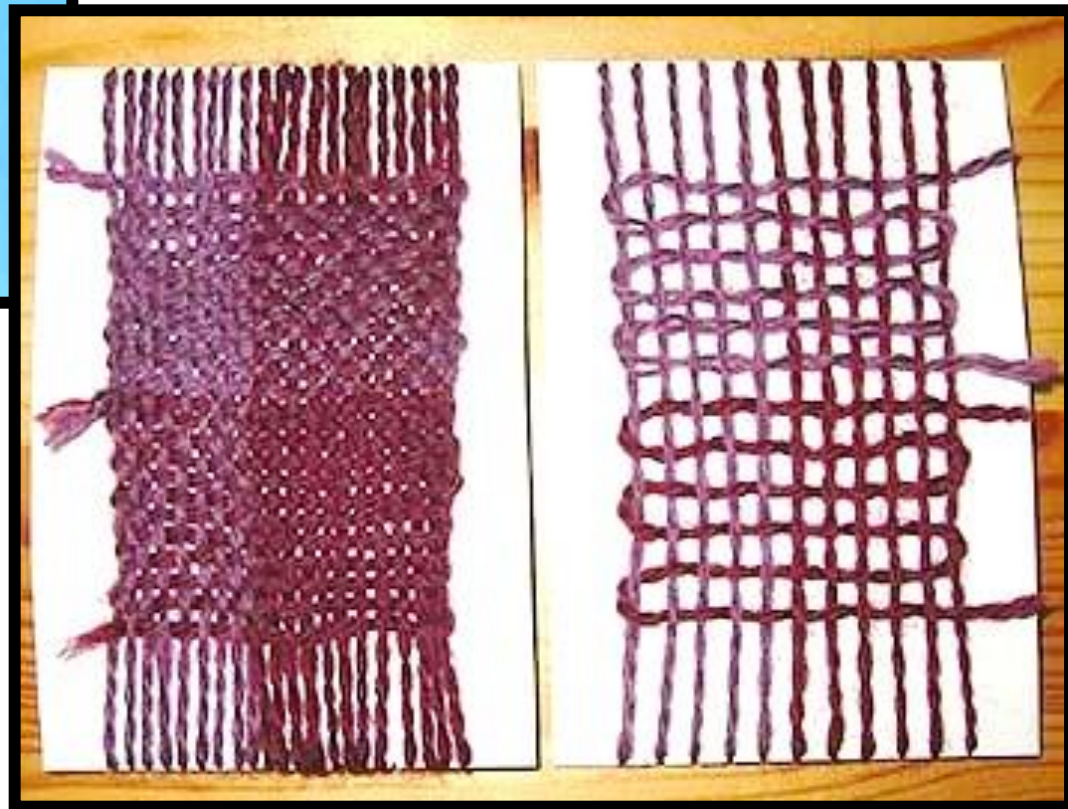
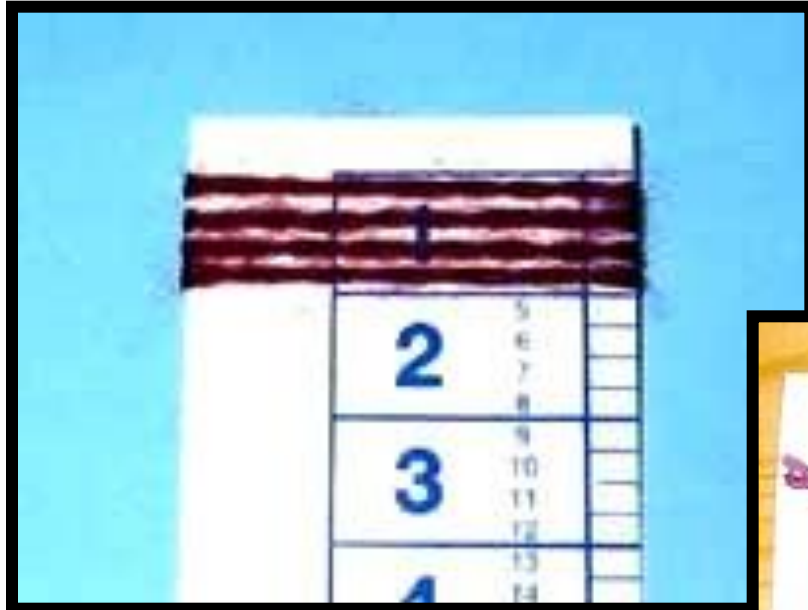
Linane lõim

Puuvillane lõim

Villane lõim

LÕIME TIHEDUSE MÄÄRAMINE

PÕNEVAID KOHTUMISI!

